

Zdeňka Kuchynková a kolektiv

Dětská otolaryngologie

nejčastější situace v ambulantní praxi

Zdeňka Kuchynková a kolektiv

Dětská otolaryngologie

nejčastější situace v ambulantní praxi

Grada Publishing

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Zdeňka Kuchynková a kolektiv

DĚTSKÁ OTOLARYNGOLOGIE

nejčastější situace v ambulantní praxi

Vedoucí autorského kolektivu:

doc. MUDr. Zdeňka Kuchynková, CSc.

Autorský kolektiv:

MUDr. Eliška Běbrová, MUDr. Olga Bendová, MUDr. Zuzana Blechová, Ph.D.,
MUDr. Zuzana Brychtová, MUDr. Jaroslav Kraus, MBA, MUDr. Daniela Kučerová,
doc. MUDr. Zdeňka Kuchynková, CSc., MUDr. Milena Marková,
MUDr. Jaromír Paukert, MUDr. Dagmar Pohlová, MUDr. Katalin Štěrbová

Recenze:

MUDr. Jiří Skřivan, CSc.

Vydání odborné knihy schválila Vědecká redakce nakladatelství Grada Publishing, a.s.

© Grada Publishing, a.s., 2015

Cover Design © Grada Publishing, a.s., 2015

Fotografie na obálce Nolwenn Kuchynka

Autorkou obrázků je doc. MUDr. Zdeňka Kuchynková, CSc.

Vydala Grada Publishing, a.s.

U Průhonu 22, Praha 7

jako svou 6033. publikaci

Odpovědný redaktor Mgr. Luděk Neužil

Sazba a zlom Helena Mešková

Počet stran 144

1. vydání, Praha 2015

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.

Autoři děkují prof. MUDr. Pavlu Komínkovi, Ph.D., MBA, a doc. MUDr. Aleši Hahnovi, CSc., za cenné připomínky a poznámky ke knize, MUDr. Aleně Konvičkové za spolupráci na úpravě textu a zaměstnancům nakladatelství Grada za redakční zpracování a technickou realizaci.

Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků, což není zvláštním způsobem vyznačeno.

Postupy a příklady v této knize, rovněž tak informace o lécích, jejich formách, dávkování a aplikaci jsou sestaveny s nejlepším vědomím autorů. Z jejich praktického uplatnění však pro autory ani pro nakladatelství nevyplynávají žádné právní důsledky.

ISBN 978-80-247-5953-1 (ePub)

ISBN 978-80-247-5952-4 (pdf)

ISBN 978-80-247-4177-2 (print)

Obsah

Seznam autorů	9
Seznam zkratk	11
Úvod	13
1 Charakteristiky ambulantní ORL péče (Zdeňka Kuchynková)	15
1.1 Primární péče	15
1.2 Doporučené postupy	16
1.3 Strach dětí z vyšetření	18
Literatura	19
2 Péče zaměřená na pacienta (Zdeňka Kuchynková)	21
2.1 Definice	21
2.2 Klinické metody.	21
2.3 Komunikace	22
2.4 Výsledky léčby.	24
2.5 Přínos péče zaměřené na pacienta	24
Literatura	25
3 Akutní tonzilofaryngitida	27
<i>(Zdeňka Kuchynková, Eliška Běbrová, Daniela Kučerová)</i>	
3.1 Virové tonzilofaryngitidy	27
3.2 Syndrom infekční mononukleózy	30
3.3 Bakteriální tonzilofaryngitidy.	32
Literatura	43
4 Vyšetření sluchu (Zdeňka Kuchynková, Olga Bendová)	45
4.1 Poruchy sluchu	45
4.2 Testy pro zjištění poruchy sluchu	46
4.3 Screening	50
Literatura	54
5 Akutní zánět středouší	55
<i>(Zdeňka Kuchynková, Eliška Běbrová, Milena Marková, Daniela Kučerová)</i>	
5.1 Názvosloví, definice	55
5.2 Etiopatogeneze	56
5.3 Klinické projevy.	57
5.4 Diagnóza	58
5.5 Terapie	60
Literatura	66

6	Sekretorická otitida (<i>Zdeňka Kuchynková, Milena Marková, Daniela Kučerová</i>)	69
6.1	Názvosloví, definice	69
6.2	Etiopatogeneze	70
6.3	Klinické projevy	70
6.4	Diagnóza	71
6.5	Aktivní sledování	73
6.6	Terapie	73
6.6.1	Konzervativní léčba	74
6.6.2	Chirurgická léčba	74
	Literatura	77
7	Akutní infekční rinosinusitida (<i>Zdeňka Kuchynková, Milena Marková, Daniela Kučerová</i>)	79
7.1	Názvosloví	79
7.2	Definice a klasifikace	80
7.3	Etiopatogeneze	80
7.4	Klinické projevy	82
7.5	Smrkání	84
7.6	Diagnóza	85
7.7	Terapie	86
7.8	Komplikace	89
	Literatura	90
8	Adenoidní vegetace (<i>Zdeňka Kuchynková, Milena Marková, Zuzana Brychtová</i>)	91
8.1	Názvosloví, definice	91
8.2	Tonsilla pharyngea – fyziologie	91
8.3	Adenoidní vegetace – patologie	92
8.4	Zhodnocení příznaků	92
8.5	Vyšetření adenoidních vegetací	94
8.6	Diferenciální diagnóza	95
8.7	Závěr vyšetření dítěte s adenoidními vegetacemi	99
8.8	Indikace k adenotomii	101
	Literatura	103
9	Alergologie (<i>Zdeňka Kuchynková, Zuzana Pohllová, Jaromír Paukert</i>)	105
9.1	Alergická rýma	106
9.2	Potravinové alergie	110
9.3	Alergie na betalaktamová antibiotika (<i>Jaromír Paukert</i>)	111
	Literatura	116

10 Poruchy dýchání ve spánku	117
<i>(Zdeňka Kuchynková, Katalin Štěřbová, Jaroslav Kraus)</i>	
10.1 Definice pojmů	117
10.2 Patogeneze	119
10.3 Klinické projevy	119
10.4 Diagnóza	120
10.5 Terapie	125
Literatura	127
11 Laryngofaryngeální reflux <i>(Zdeňka Kuchynková, Zuzana Brychtová)</i>	129
11.1 Názvosloví, definice	129
11.2 Patogeneze	130
11.3 Klinické projevy	130
11.4 Diagnóza	132
11.5 Terapie	134
Literatura	136
Rejstřík	137
O vedoucí autorského kolektivu	139
Souhrn	141
Summary	143

Seznam autorů

Vedoucí autorského kolektivu:

doc. MUDr. Zdeňka Kuchynková, CSc.

Medical ORL s.r.o., soukromá ORL ambulance, Praha 9

Autorský kolektiv:

MUDr. Eliška Bébrová

Ústav lékařské mikrobiologie UK 2. LF a FN Motol

MUDr. Olga Bendová

Medical Healthcom s.r.o., Hlasové a sluchové centrum Praha

MUDr. Zuzana Blechová, Ph.D.

I. infekční klinika 2. LF UK, Nemocnice Na Bulovce

MUDr. Zuzana Brychtová

Soukromá ordinace pro děti a dorost, Praha 9

MUDr. Jaroslav Kraus, MBA

ORL oddělení Nemocnice Rudolfa a Stefanie Benešov,

Spánková laboratoř Benešov

MUDr. Daniela Kučerová

Medical ORL s.r.o., soukromá ORL ambulance, Praha 9

doc. MUDr. Zdeňka Kuchynková, CSc.

Medical ORL s.r.o., soukromá ORL ambulance, Praha 9

MUDr. Milena Marková

Klinika ušní, nosní a krční UK 2. LF a FN Motol

MUDr. Jaromír Paukert

Dětské oddělení, Oblastní nemocnice Kolín

MUDr. Dagmar Pohlová

Ambulance alergologie a klinické imunologie, Centrum zdravotní péče, Jirny

MUDr. Katalin Štěrbová

Centrum pro poruchy spánku u dětí, Klinika dětské neurologie 2. LF UK a FN Motol

Seznam zkratek

AAOHNS	Americká akademie ORL a chirurgie hlavy a krku (The American Academy of Otorhinolaryngology-Head and Neck Surgery)
ABR	vyšetření sluchových kmenových potenciálů (auditory brainstem responses)
AHI	index apnoe/hypopnoe
ASLO	antistreptolysin O
CMV	cytomegalovirus
CRP	C reaktivní protein
CT	výpočetní tomografie (computed tomography)
EBM	medicína založená na důkazech (evidence-based medicine)
EBV	virus Epstein-Barr
EEG	elektroencefalogram
EOG	elektrookulogram
EPOS	Evropský dokument o rinosinusitidě a nosních polypech (European position paper on rhinosinusitis and nasal polyps)
FE	vydechovaná frakce (fractional exhaled)
FW	sedimentace erytrocytů (označení podle iniciál jmen lékařů Fahrause a Westergrena)
IgE	imunoglobulin E
IgM	imunoglobulin M
MR	magnetická rezonance (magnetic resonance)
NICE	Národní institut pro zdraví a péči (National Institute for Health and Care Excellence)
OAE	otoakustické emise
ORL	otolaryngologie, otolaryngologický
OSAS	obstrukční syndrom spánkové apnoe/hypopnoe (obstructive sleep apnea syndrome)
PFAPA	syndrom recidivující horečky, aftózní stomatitidy, faryngitidy, krční lymfadenitidy (periodic fever, aphthous stomatitis, pharyngitis, cervical adenitis syndrome)
PSG	polysomnografie
RADT	test na rychlou detekci antigenu (rapid antigen detection test)
REM	rychlé pohyby očí (rapid eye movement)

RTG	rentgen, rentgenový
TEOAE	tranzientně evokované otoakustické emise (transient-evoked otoacoustic emission)
VCA	virový kapsidový antigen (viral capsid antigen)
VDN	vedlejší nosní dutiny
VRA	audiometrie s vizuálním posílením (visual reinforcement conditioned audiometry)
VT	ventilační trubičky

Úvod

Kniha vznikla z praktické potřeby dvou lékařek, které přešly z kliniky do ambulantní praxe, kde mají převážně dětské pacienty. Existuje celá řada učebnic dětské otolaryngologie, které podávají ucelený přehled problematiky, ale často v nich chybí návod na řešení situací běžných v klinickém rozhodování. U čtenářů této knihy předpokládáme znalosti získané z učebnic dětské otolaryngologie pro postgraduální studium.

Při zpracování témat jsme se se spoluautory snažili upřesnit definice a klasifikace, stručně uvést typické klinické obrazy a podle dostupných doporučených postupů zpracovat diagnózu a terapii. Hledali jsme odpovědi na otázky: indikace k vyšetření, k terapii, kdy léčit, kdy dítě jenom sledovat, kdy pro podezření na závažný stav odeslat na klinické pracoviště.

Jednotlivé kapitoly jsou věnovány nejčastějším onemocněním, jimiž jsou v dětské ORL ambulanci faryngitida, otitida a rinosinusitida, jedna kapitola se zabývá indikacemi k adenotomii. Za potřebné považujeme znalosti problematiky na rozhraní otolaryngologie a alergologie a znalosti o projevech virových infekcí v ORL oblasti. Dvě kapitoly se týkají poměrně nových informací, jedna z nich poruch dýchání ve spánku a druhá laryngofaryngeálního refluxu. Na začátek knihy jsme zařadili některé obecné charakteristiky ambulantní ORL péče, samostatně je také zpracováno vyšetření sluchu u dětí.

Spoluautory textů jsou mé kolegyně z naší soukromé praxe, pediatrička a alergoložka, s nimiž spolupracujeme, a lékaři z klinik a specializovaných pracovišť, které jsme oslovili s žádostí o spolupráci. Také oni se na naše přání drželi koncepce textů zaměřených na praxi. Spolupráce se všemi byla pro mě jako pro hlavní autorku (a tedy tu, kterou všichni kritizovali a opravovali, což bylo jejich úkolem) nesmírně zajímavá a moc jim všem děkuji. Přeji sobě i čtenářům, aby naše kolektivní dílo bylo přínosem pro práci v dětské ORL ambulanci.

doc. MUDr. Zdeňka Kuchynková, CSc.

